

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ

GIÁO TRÌNH
LÝ THUYẾT TÀI CHÍNH TIỀN TỆ

Ngành: Tài chính ngân hàng

CHỦ BIÊN: THS. HÀ NGUYỄN TUYẾT MINH
THÀNH VIÊN: THS. NGUYỄN TRẦN TRỌNG VINH

Cần Thơ, tháng 07 năm 2024

Lưu hành nội bộ

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ

GIÁO TRÌNH
LÝ THUYẾT TÀI CHÍNH TIỀN TỆ

Ngành: Tài chính ngân hàng

THS. HÀ NGUYỄN TUYẾT MINH
THS. NGUYỄN TRẦN TRỌNG VINH

Cần Thơ, tháng 07 năm 2024

Lưu hành nội bộ

LỜI MỞ ĐẦU

Với mục tiêu mang đến những kiến thức căn bản về tài chính, tiền tệ, sự vận động của dòng tiền thông qua các chủ thể khác nhau của nền kinh tế, tạo ra các hình thức tài chính từ đơn giản đến phức tạp, từ trong nước đến quốc tế. Bên cạnh đó để đáp ứng nhu cầu về tài liệu giảng dạy, học tập, nghiên cứu cho sinh viên, cụ thể là học phần Lý thuyết tài chính tiền tệ, chúng tôi đã tiến hành biên soạn giáo trình “Lý thuyết tài chính tiền tệ”. Nhóm tác giả biên soạn giáo trình trên cơ sở tham khảo nhiều tài liệu khác nhau, cũng như dựa trên kinh nghiệm thực tiễn giảng dạy và thực tế khi làm việc. Đi hết nội dung gồm 7 chương của giáo trình, bạn đọc sẽ có một cái nhìn tổng quan nhất về tài chính và tín dụng. Ngoài ra, giáo trình được xây dựng dựa trên quan điểm nhìn nhận mới về hệ thống tài chính với sự quan trọng của thị trường tài chính và các tổ chức tài chính trung gian được nhấn mạnh hơn trước đây. Các tác giả cũng lưu ý đưa vào nhiều kiến thức tài chính, tiền tệ phổ biến ở các nước để sinh viên và bạn đọc dễ dàng áp dụng lý luận để tìm hiểu và phân tích các vấn đề tài chính tiền tệ trong thực tế, cùng nhiều bài đọc thêm có tính cập nhật kinh tế gần nhất.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng trong quá trình biên soạn, nhưng không thể tránh khỏi những thiếu sót. Chúng tôi hy vọng sẽ nhận được nhiều ý kiến đóng góp của quý bạn đọc để giáo trình ngày càng hoàn thiện hơn. Mọi ý kiến đóng góp xin vui lòng gửi về địa chỉ email: hntminh@nctu.edu.vn.

Xin chân thành cảm ơn!

MỤC LỤC

Chương 1: ĐẠI CƯƠNG VỀ TÀI CHÍNH	1
1.1 KHÁI QUÁT VỀ SỰ RA ĐỜI VÀ PHÁT TRIỂN CỦA TÀI CHÍNH	1
1.2 TÀI CHÍNH VÀ CHỨC NĂNG CỦA TÀI CHÍNH.....	3
1.2.1 Khái niệm về tài chính	3
1.2.2 Khái niệm về nguồn tài chính	4
1.2.3 Chức năng của tài chính.....	5
1.3 HỆ THỐNG TÀI CHÍNH.....	8
1.3.1 Khái niệm và cơ cấu của hệ thống tài chính	8
1.3.2 Đặc điểm các bộ phận của hệ thống tài chính.....	9
1.4 CHÍNH SÁCH TÀI CHÍNH QUỐC GIA.....	11
1.4.1 Khái niệm.....	11
1.4.2 Mục tiêu của chính sách tài chính quốc gia	11
1.4.3. Nội dung của chính sách tài chính quốc gia.....	12
CÂU HỎI ÔN TẬP CHƯƠNG 1.....	16
Chương 2: ĐẠI CƯƠNG VỀ TIỀN TỆ	21
2.1 SỰ RA ĐỜI VÀ PHÁT TRIỂN CỦA TIỀN TỆ	21
2.1.1 Sự ra đời của tiền tệ.....	21
2.1.2 Sự phát triển các hình thái của tiền tệ	22
2.2 BẢN CHẤT VÀ CHỨC NĂNG CỦA TIỀN TỆ	24
2.2.1 Bản chất của tiền tệ	24
2.2.2 Chức năng của tiền tệ.....	25
2.3 CÁC CHẾ ĐỘ TIỀN TỆ.....	27
2.3.1 Khái niệm và các yếu tố cấu thành chế độ tiền tệ.....	27
2.3.2 Các chế độ tiền tệ	28
2.4 CUNG - CẦU TIỀN TỆ.....	33
2.4.1 Mức cầu tiền tệ.....	33
2.4.2 Mức cung tiền tệ.....	34
CÂU HỎI ÔN TẬP CHƯƠNG 2.....	39
Chương 3: TÍN DỤNG VÀ LÃI SUẤT TÍN DỤNG	44
3.1 TÍN DỤNG.....	44
3.1.1 Cơ sở ra đời của quan hệ tín dụng.....	44
3.1.2 Khái niệm và đặc điểm của tín dụng.....	44

3.1.3 Chức năng và vai trò của tín dụng	45
3.1.4 Các hình thức tín dụng trong nền	46
3.2 LÃI SUẤT	50
3.2.1 Khái niệm và phân loại lãi suất	50
3.2.2 Phương pháp xác định lãi suất	52
3.2.3 Bản chất và vai trò của lãi suất tín dụng	55
3.2.4 Các nhân tố quyết định lãi suất thị trường	56
3.2.5 Cấu trúc rủi ro và kỳ hạn của lãi suất	59
CÂU HỎI ÔN TẬP CHƯƠNG 3	63
Chương 4: TÀI CHÍNH CÔNG VÀ NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC	69
4.1 NỘI DUNG CƠ BẢN VỀ TÀI CHÍNH CÔNG	69
4.1.1 Sự hình thành và phát triển của tài chính công	69
4.1.2 Khái niệm tài chính công	69
4.1.3 Đặc điểm của tài chính công	70
4.1.4 Vai trò của tài chính công	70
4.2 NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC	71
4.2.1 Khái niệm ngân sách Nhà nước	71
4.2.2 Tổ chức hệ thống NSNN	71
4.2.3 Vai trò của NSNN	72
4.2.4 Chính sách thu NSNN	73
4.2.5 Chính sách chi ngân sách nhà nước	76
4.2.6 Nguyên tắc cân đối NSNN Việt Nam	81
4.3 CÁC QUỸ TÀI CHÍNH NGOÀI NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC	81
4.3.1. Khái quát về các quỹ tài chính ngoài NSNN	81
4.3.2. Hệ thống các loại quỹ tài chính ngoài NSNN	82
CÂU HỎI ÔN TẬP CHƯƠNG 4	82
Chương 5: TÀI CHÍNH DOANH NGHIỆP	88
5.1 BẢN CHẤT VÀ VAI TRÒ CỦA TÀI CHÍNH DOANH NGHIỆP	88
5.1.1 Doanh nghiệp và bản chất tài chính doanh nghiệp	88
5.1.2 Vai trò của tài chính doanh nghiệp	88
5.2 QUẢN LÝ VỐN KINH DOANH	90
5.2.1 Khái niệm vốn kinh doanh	90
5.2.2 Quản lý và sử dụng vốn kinh doanh	91

5.3 NGUỒN VỐN TÀI TRỢ CHO HOẠT ĐỘNG KINH DOANH CỦA DOANH NGHIỆP.....	95
5.4 CHI PHÍ, THU NHẬP, LỢI NHUẬN KINH DOANH.....	97
5.4.1 Chi phí kinh doanh.....	97
5.4.2 Thu nhập của doanh nghiệp.....	98
5.4.3 Lợi nhuận của doanh nghiệp.....	99
5.4.4 Phân phối lợi nhuận trong doanh nghiệp.....	99
CÂU HỎI ÔN TẬP CHƯƠNG 5.....	103
Chương 6: CÁC TỔ CHỨC TÀI CHÍNH TRUNG GIAN.....	108
6.1 KHÁI NIỆM VÀ VAI TRÒ CỦA CÁC TỔ CHỨC TÀI CHÍNH TRUNG GIAN.....	108
6.1.1 Khái niệm.....	108
6.1.2 Vai trò của các tổ chức tài chính trung gian.....	108
6.2 ĐẶC ĐIỂM CƠ BẢN CỦA MỘT SỐ TỔ CHỨC TÀI CHÍNH TRUNG GIAN.....	111
6.2.1 Ngân hàng thương mại.....	111
6.2.2 Quỹ tín dụng.....	120
6.2.3 Quỹ đầu tư.....	121
6.2.4 Công ty tài chính.....	123
6.2.5 Công ty bảo hiểm.....	124
6.3 KHỦNG HOẢNG TÀI CHÍNH VÀ HOẠT ĐỘNG KINH TẾ TỔNG THỂ.....	125
CÂU HỎI ÔN TẬP CHƯƠNG 6.....	130
Chương 7: TÀI CHÍNH QUỐC TẾ.....	135
7.1 CƠ SỞ HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN TÀI CHÍNH QUỐC TẾ.....	135
7.2 THỊ TRƯỜNG NGOẠI HỐI VÀ TỶ GIÁ HỐI ĐOÁI.....	136
7.2.1 Ngoại hối, ngoại tệ và thị trường ngoại hối.....	136
7.2.2 Khái niệm và vai trò của tỷ giá hối đoái.....	138
7.2.3 Các chế độ của tỷ giá hối đoái.....	139
7.2.4 Các nhân tố tác động đến tỷ giá hối đoái.....	141
7.2.5 Chính sách tỷ giá hối đoái.....	142
7.3 CÁN CÂN THANH TOÁN QUỐC TẾ.....	144
7.3.1 Khái niệm cán cân thanh toán quốc tế (balance of payment).....	144
7.3.2 Cấu trúc cán cân thanh toán quốc tế.....	144

7.3.3 Tác động của cán cân thanh toán quốc tế.....	145
7.3.4 Điều chỉnh cán cân thanh toán quốc tế.....	146
CÂU HỎI ÔN TẬP CHƯƠNG 7.....	151
TÀI LIỆU THAM KHẢO	156

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

BIS	: Ngân hàng Thanh toán quốc tế
IMF	: Quỹ Tiền tệ Quốc tế
LS	: Lãi suất
NH	: Ngân hàng
NHNN	: Ngân hàng nhà nước
NHTW	: Ngân hàng trung ương
NHTM	: Ngân hàng thương mại
NSNN	: Ngân sách nhà nước
ODF	: Tài trợ phát triển chính thức
ODA	: Viện trợ phát triển chính thức
TCTD	: Tổ chức tín dụng
TCKT	: Tổ chức kinh tế
TSCĐ	: Tài sản cố định
TSLĐ	: Tài sản lưu động
TCN	: Trước công nguyên
UNDP	: Chương trình phát triển của liên hợp quốc
UNICEF	: Quỹ nhi đồng liên hợp quốc
UNFPA	: Quỹ dân số liên hợp quốc

DANH MỤC HÌNH

Hình 1.1 : Cấu trúc hệ thống tài chính.....	09
Hình 3.1 : Cung - cầu quỹ cho vay.....	49
Hình 3.2 : Các dạng cấu trúc kỳ hạn của lãi suất.....	53
Hình 6.1 : Chức năng của ngân hàng thương mại.....	94
Hình 7.1 : Hiệu ứng đường J.....	139

DANH MỤC BẢNG

Bảng 2.1 : Tổng lượng tiền trong lưu thông.....	32
---	----